

OPINIÓ

Intervencions en patis d'escola (1a part)

Anna Cunillera Escoda

arquitecta

annacunillera@coac.net

El COAC de Tarragona va organitzar durant el mes de desembre del 2020 tres jornades per conèixer projectes d'intervencions en patis d'escola, explicades pels mateixos autors dels projectes.

L'objectiu de les jornades va ser conèixer diferents intervencions en patis d'escola i generar un diàleg entre els arquitectes assistents, els estudiants d'arquitectura de primer curs de Reus i els alumnes de l'escola Marià Fortuny de Reus, que estan treballant la transformació del seu pati. Les jornades van comptar amb un públic divers, arquitectes, mestres d'escola, estudiants d'arquitectura i alumnes de primària.

Les jornades es van transmetre de forma virtual per *streaming* i van quedar enregistrades i disponibles al canal de YouTube del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya.

Aquestes tres jornades van permetre conèixer projectes i maneres de fer molt interessants. Una característica destacada i comuna de tots els projectes presentats és la participació de la comunitat, també dels alumnes de les escoles. La intervenció arquitectònica és una eina molt potent per als centres educatius, perquè fa reflexionar els alumnes, els fa pensar sobre el que volen i per què, els desperta l'esperit crític i també els ensenya a perdre la por i a materialitzar físicament un projecte. Es tracta d'una experiència d'aprenentatge molt valuosa en tots els aspectes.

COTIDIANA I RECETAS URBANAS

En primer lloc, vam conèixer l'experiència de Cotidiana, cooperativa de dones arquitectes de Sevilla, que treballen en arquitectura bioclimàtica, disseny participatiu i feminista.

Han elaborat el programa "Bioclimatiza tu cole", amb l'objectiu de generar accions

Escola a Sevilla de Cotidiana, amb gelosies per fer ombra. DRETS: COTIDIANA.

Escola a Madrid de Recetas Urbanas, moment de construcció col·laborativa. DRETS: RECETAS URBANAS.

didàctiques per cuidar el clima i les persones i convertir els patis en refugis climàtics.

Els mateixos alumnes es converteixen en auditors. Primer es fa un anàlisi i una presa de dades, després els alumnes i els arquitectes estudien conjuntament els resultats, i finalment es genera un material didàctic i s'apliquen solucions d'arquitectura bioclimàtica i passiva per millorar el nivell de confort climàtic tant dels espais exteriors com interiors.

El treball de Cotidiana a

les escoles permet donar eines als usuaris i plantar una llavor per a la lluita contra la

pobresa energètica mitjançant solucions d'arquitectura passiva.

Tenen projectes actius a Sevilla, on les intervencions se centren a mitigar els efectes de les altes temperatures, i també a Sòria, on treballen amb baixes temperatures a l'hivern.

En la situació d'emergència sanitària, també s'han realitzat accions per estudiar i

dissenyar els recorreguts de ventilació natural i accions

que facilitin la comprovació visual de la ventilació, per exemple penjant objectes del sostre que es mouen amb l'aire.

En segon lloc, ens van acompanyar Recetas Urbanas, estudi multidisciplinar d'arquitectura subversiva de llarga trajectòria. Forma part de la xarxa Arquitecturas Colectivas, que promou la construcció participativa de l'entorn urbà. Els objectius de les seves intervencions són: autoconstrucció, reutilització de materials, construcció col·lectiva, reducció de costos i reflexió crítica contra la hiperregulació.

Ens van mostrar un exemple en què es va autoconstruir una aula autogestionada. Aquesta forma d'execució va ser possible perquè el conjunt del projecte tenia un objectiu educatiu. La majoria de materials van ser reciclats i reutilitzats. En un projecte similar a la

Facultat de Belles Arts, els estudiants es van autoconstruir la seva pròpia aula. En aquest cas, el pressupost va ser el de manteniment de l'edifici.

Al llarg de la seva experiència, Recetas Urbanas ha acumulat un munt de recursos i eines per dur aquests projectes a la pràctica. Hi ha un treball important de recerca i documentació per tal de realitzar-los de la forma més legal possible, sempre contextualitzant la feina de Recetas Urbanas dins l'àmbit de l'activisme polític i reflexió crítica.

Els patis, les escoles, els materials, són públics, i per tant els usuaris hi tenen dret a l'ús. Sovint, però, els usuaris no poden proposar canvis. Els projectes de Recetas Urbanas mostren que les coses poden fer-se de formes diferents.

LES PREGUNTES DELS ALUMNES DE L'ESCOLA MARIÀ FORTUNY

En aquestes jornades els alumnes van preparar preguntes per als arquitectes.

Els alumnes es van interessar per si era molt car construir una aula de ciència al pati; a partir de quina edat els alumnes podien participar en la construcció; si era millor construir una estructura per fer ombra o utilitzar arbres i vegetació; quines eines podien fer servir per mesurar dades de temperatura, humitat i vent al pati; i si podien millorar el clima de l'escola col·locant-hi una zona d'aigua i plantes. Podeu veure les respostes al vídeo, podeu buscar "Intervencions en patis d'escola" al YouTube. La data d'aquesta jornada és 10/12/2020.

PATIS ESCOLARS I MESURES SANITÀRIES COVID-19

Curiosament, amb les mesures sanitàries i l'establiment de grups bombolla ha sorgit la necessitat de sectoritzar els patis i fer-ne un ús rotatiu, i això n'ha comportat un ús més equilibrat i igualitari.

Aquestes jornades van prendre molt de significat en la situació d'emergència sanitària en la qual vivim, que de retruc està fent que molts centres educatius descobreixin i incorporin el pati com un espai pedagògic més, ja que des de les institucions mateixes es recomana de fer el màxim d'activitats a l'aire lliure. Aquesta recomanació s'ha vist traduïda en un increment de demanda d'assessorament per a intervencions en patis.

Els alumnes es van interessar per si era molt car construir una aula de ciència al pati; a partir de quina edat els alumnes podien participar en la construcció; si era millor construir una estructura per fer ombra o utilitzar arbres i vegetació, etc.